

УДК 347.1

DOI: <https://doi.org/10.33731/52019.186488>

ВИШИВАННЯ: КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Юрій Носік,

доцент кафедри інтелектуальної власності Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук

ORCID ID: 0000-0002-3608-2955

Стаття присвячена вивченню правового режиму об'єктів права інтелектуальної власності, створених вишиванням, а також огляду основних правових проблем, що постають у практиці цього ремесла в умовах розвитку комп'ютерної техніки та інформаційних технологій, вивченню принципів цивільного права, на яких ґрунтується регулювання відносин в окресленій сфері. Вишивка — одне із ремесел, яке відображає та виражає нематеріальну культурну спадщину, органічно пов'язану з матеріальною культурною та природною спадщиною українського народу.

Ключові слова: Вишивання, нематеріальна культурна спадщина, похідний твір, принципи цивільного права, основні засади права інтелектуальної власності

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними проблемами. Вишивання — рукодільне ремесло і мистецтво, поширене у світі ще зі стародавніх часів. У Китаї, Азії та Європі були знайдені декоровані вишивкою предмети, створені за багато століть до нашої ери. У міфах Стародавньої Греції оповідалося про те, що мистецтво вишивання і ткацтва були послані богинею Афіною [1]. Відомо, що цей «дар» незмінно використовувався всіма прошарками суспільства в оздобленні одягу, предметів побуту, речей релігійного культу й обряду тощо.

Традиції вишивання мають важливе значення як джерело культурного різноманіття та роблять вагомий внесок у сталий розвиток людства в цілому та українського народу зокрема. Українська вишивка займає особливе місце у світовій спадщині вишивання завдяки високому розвитку техніки й естетики ремесла, масштабам його розповсюд-

ження етнічними українськими землями, а також виробленому унікальному стилю, який забезпечив українській вишивці впізнаваність серед традиційних орнаментів світу. У сучасній Україні вишивання лишається дуже поширеним і популярним; рукодільне і машинне вишивання застосовується в побуті, промисловості та мистецтві.

Вишивання як ремесло та втілені з його застосуванням результати творчості людини, окрім культурної, історичної та економічної площини, перебувають також у правовому полі й потребують визнання, підтримки розвитку, охорони та захисту в тому числі юридичними засобами. Як на національному, так і на міжнародному рівнях досягнуто розуміння того, що ефективне правове забезпечення суспільних відносин, пов'язаних з ремеслом вишивання і його продуктами, має важливе значення не лише в контексті охорони культурної спадщини, а й для гарантування свободи творчості та права лю-

дини на свободу вираження, для належного правового забезпечення особистих немайнових та майнових прав осіб, чиєю творчою працею та технікою вишивання створюються об'єкти права інтелектуальної власності, а також осіб, які набувають права на такі об'єкти в похідному порядку.

Останні дослідження та публікації, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується ця стаття. У доктрині права інтелектуальної власності вишивання згадується як один зі способів створення творів ужиткового мистецтва, правовий режим яких досліджували, зокрема, О. О. Штефан [2], І. В. Шуба [3], К. Робертсон [4]. Національна та міжнародна правова охорона нематеріальної культурної спадщини, до якої належить також ремесло вишивання, розглядались у працях В. І. Акуленка, Н. В. Терес, О. І. Мельничук та інших. Разом з тим, опубліковані праці не торкаються низки актуальних проблем правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, втілених через техніку вишивання, і спеціальних наукових розробок у цьому питанні не було проведено. Практично не дослідженими залишаються також питання реалізації принципів цивільного права в регулюванні відносин, які складаються навколо ремесла і продукції вишивання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ця стаття присвячена висвітленню правового режиму об'єктів права інтелектуальної власності, створених вишиванням, а також огляду основних правових проблем, що постають у практиці цього ремесла в умовах розвитку комп'ютерної та промислової техніки, інформаційно-комунікаційних технологій, глобалізації торгівлі. Наведені чинники зумовлюють потребу вивчення принципів цивільного права, на яких ґрунтується регулювання суспільних відносин в окресленій сфері, а також основопо-

ложних засад охорони та захисту особистих немайнових і майнових прав інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вишивання є одним із традиційних ремесел, через які виражається нематеріальна культурна спадщина, що органічно пов'язана з матеріальною культурною й природною спадщиною народу України. У Конвенції ЮНЕСКО 2 «Про охорону нематеріальної культурної спадщини» (2003 р.) [5], до якої Україна приєдналась у 2008 році, під такою спадщиною розуміються ті звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у деяких випадках окремим особами як частина їхньої культурної спадщини. Ця нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, їхньої взаємодії з природою та їхньої історії і формує у них почуття самобутності й наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного різноманіття й творчості людини.

На думку Н. Терес, активна міжнародна діяльність з охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини, системна робота ЮНЕСКО з правової підтримки цього процесу є потужним каталізатором для активізації державної політики України щодо збереження та розвитку української культури, народних промислів, популяризації фольклорної та мистецької спадщини [6, 62]. Згідно з частинами 4 і 5 ст. 54 Конституції України культурна спадщина охороняється законом; держава забезпечує збереження об'єктів, що становлять культурну цінність. Так, в якості прикладу вжитих в Україні заходів щодо охорони вишивання як частини національної культурної спадщини слід зазначити, що до Національного переліку елементів культурної спадщини

України, включено технологію виконання вишивки «білим по білому» селища Решетилівка Решетилівського району Полтавської області [7].

У застосуванні технік вишивання та створенні вишитих візуальних образів проявляється свобода творчості, яка є одним із найважливіших принципів права інтелектуальної власності і водночас гарантованим Конституцією України правом людини. Відповідно до ст. 54 конституції громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

З точки зору правової охорони результатів творчої та інтелектуальної діяльності можна констатувати, що створені вишиванням об'єкти можуть охоплюватись правом інтелектуальної власності, підпадаючи під дію авторського права, права на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, їх товарів і послуг, а також патентного права. Це означає, що в регулюванні відносин, які складаються з приводу таких об'єктів, реалізуються спеціальні принципи права інтелектуальної власності. До таких, зокрема, відносять принцип свободи творчості, принцип непорушності права інтелектуальної власності, принцип поєднання особистих інтересів автора з інтересами суспільства, принцип матеріального та морального заохочення автора тощо [8, 157].

Розглядаючи реалізацію правових механізмів і принципів авторського права співвідносно до ремесла вишивання, щонайперше необхідно з'ясувати, які з об'єктів авторського права можуть бути втілені у вишивці. Вишиванням можуть бути виражені твори, які належать до об'єктів авторського права

й відображають графічні та статичні візуальні образи, зокрема, твори образотворчого та ужиткового мистецтва (зображувальні твори). Так, картина як вид твору образотворчого мистецтва, може бути створена не лише малярством, вишита картина також може вважатись твором художнього дизайну. Твором ужиткового мистецтва є твір мистецтва, в тому числі твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування.

Вишиванням можуть бути виконані також елементи екстер'єру та інтер'єру в творах архітектури, а також у творах садово-паркового мистецтва. Для прикладу, одним із відомих напрямів вуличного мистецтва є вишивання на парканах із сітки. А варіантам застосування вишивання в оформленні інтер'єру немає меж.

Технічно можливим є виконання вишивкою й інших видів об'єктів авторського права, не дивлячись на те, що це може бути надмірно складно, довго, дорого тощо — однак ці фактори не впливають на правову охорону твору, який усе ж отримує втілення у матеріальній формі вираження. Ідеться про виражені шляхом вишивання літературні письмові твори, а також про ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності. До відома, у галузі досліджуваного ремесла існує напрям так званого «архітектурного вишивання» — відтворення у вишивці об'єктів архітектури, їх ансамблів, міських пейзажів, створення ескізів будівель тощо. А серед творчих задумів майстрині О. Пеці — вишити гігантську мапу України [9].

Об'єкти авторського права, які можуть бути виражені у вишивці, можна класифікувати на два види: твори, виражені зображувально (графічно), і твори, виражені текстуально.

Важливо, щоб виражений шляхом вишивання твір був результатом твор-

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

чої праці людини, яка його створила, тобто був оригінальним, новим і не відтворював уже існуючі, відомі твори, інакше правову охорону він не отримає і вважатись самостійним об'єктом авторського права не буде. Вишитий твір буде вважатись оригінальним, якщо він є власним продуктом інтелектуальної, творчої діяльності автора. Ураховуючи, що вишивання є давнім ремеслом, широко розповсюдженим по всьому світу, не виключається ситуація, коли оригінальність і новизна незалежно створеної вишивки буде заперечена вже існуючими зразками такого ж вишивання, навіть якщо вони не були відомі авторові. Подібний ризик особливо високий, коли йдеться про вишивання традиційних орнаментів.

Шляхом вишивання твір може отримувати своє матеріальне втілення вперше під час створення, матеріалізуючи при цьому творчий задум автора. Вишиванням також може бути здійснене відтворення вже існуючого твору, під чим розуміється виготовлення одного або більше примірників твору в будь-якій матеріальній формі.

Вишиванням можуть бути відтворені всі види об'єктів авторського права, розглянуті вище, а також фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії. Наприклад, рівненська майстриня народної творчості О. Медведева відома тим, що вишиванням відтворює цілі книги — в її доробку, зокрема, «Кобзар» Т. Шевченка, книги поезій І. Франка, А. Міцкевича, Л. Костенко, книги Євангелія тощо; вона ж оформила авторське право на кілька власних вишиваних шрифтів [10].

За загальним правилом, відтворення у вишивці іншого твору, що охороняється авторським правом, потребує належним чином оформленого дозволу автора або іншої особи, якій належить виключне право дозволяти використання твору. Водночас існують випадки у вишиванні, які закон прямо виключає з-під дії авторського права або

встановлює режим вільного використання творів.

Вишиванням можна відтворювати об'єкти, що не охороняються авторським правом, зокрема державні символи України (герб і прапор), державні нагороди, символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань, символіку територіальних громад, символи та знаки підприємств, установ та організацій.

У вишивці можуть бути використані твори образотворчого та ужиткового мистецтва, які внаслідок закінчення строку дії авторського права перейшли в суспільне надбання. Таке використання творів здійснюється вільно, без виплати авторської винагороди за умови дотримання особистих немайнових прав автора твору, передбачених ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

За правилом, встановленим у п. 9-1 ч. 1 ст. 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права» без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається використання правомірно оприлюднених літературних, художніх та інших творів для створення на їх основі іншого твору в жанрі літературної або іншої пародії, попури чи карикатури. Застосування техніки вишивання для цих цілей вбачається цілком можливим.

Допускається також вільне відтворення вишиванням творів в особистих цілях. Відповідно до ч. 1 ст. 25 Закону України «Про авторське право і суміжні права» дозволяється без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори. Слід звернути увагу на ту особливість, що в особистих цілях дозволене відтворення вишиванням навіть оригінальних творів образотворчого мистецтва, тоді як, для порівняння, їхнє репрогра-

фічне відтворення для особистих цілей заборонене.

З огляду на об'єктивні особливості техніки ремесла, відтворення вишиванням інших існуючих творів може бути невідворотно пов'язане із внесенням змін до таких творів в частині чіткості контурів, гамми кольорів, плавності переходу їх тонів тощо. Наявність подібних змін у відтвореному вишиванням об'єкті авторського права свідчить про те, що відбулася зміна (переробка, адаптація) оригінального твору. На переробку, адаптацію, аранжування та інші подібні зміни оригінальних творів також вимагається оформлена відповідно до законодавства згода автора або іншої особи, якій належить виключне право дозволяти використання твору.

Особі, яка для цілей вишивання здійснила творчу переробку іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні належить авторське право на створений у результаті такої переробки похідний твір. Автор похідного твору вишивання користується авторським правом на створений ним твір за умови дотримання ним прав автора, твір якого зазнав творчої переробки.

Окремого розгляду потребують випадки вишивання за схемою, а також вишивання машинним способом оцифрованих зображень.

Оригінальні (нові) схеми для вишивання являють собою комбінований об'єкт авторського права, який включає елементи графічного і письмового твору. Натомість розробка схем для вишивання на основі вже існуючих творів підпадає під регулювання норм авторського права, які визначають правовий режим похідних творів і встановлюють умови здійснення переробки та адаптації творів, зокрема, необхідність одержання у встановленому порядку дозволу на це від особи, якій належить виключне право дозволяти використання первісного твору.

Порушення вимог закону щодо використання охоронюваних авторським правом творів під час створення і роз-

повсюдження схем для вишивання неодноразово ставали підставою для притягнення до відповідальності судами України осіб, які вчинили такі правопорушення. За даними Єдиного державного реєстру судових рішень, починаючи з 2014 року відповідні справи розглядали суди Волинської, Рівненської, Тернопільської областей та міста Києва. Предметом захисту виступали авторські права на твори образотворчого мистецтва, фотографічні твори і персонажі художніх творів. Однією з найбільш резонансних судових справ цієї категорії стала справа про захист авторських прав художниці Є. Гапчинської, порушених шляхом створення на основі її картини «Хлібчик з салом» схеми для вишивання, публікації такої схеми в журналі «Українська вишивка» та його розповсюдження [11].

У свою чергу відтворення вишиванням створеної для цього схеми також є актом її використання в розумінні авторського права і потребує відповідного дозволу особи, якій належить виключне право дозволяти використання схеми, якщо тільки таке вишивання не підпадає під випадки вільного використання твору, наприклад, в особистих цілях згідно з ч. 1 ст. 25 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Нові питання перед авторським правом постали з розвитком техніки, який призвів до появи вишивальних та швейно-вишивальних машин, керованих комп'ютером. Ці пристрої здатні зчитувати інструкцію до вишивання з комп'ютерних файлів спеціального формату та наносити шляхом вишиванням зображення, закладені в них.

Вихідним матеріалом для оцифрування у формат, який читається вишивальною машиною, можуть бути як матеріальні об'єкти (картини, фотографії, інші об'єкти, придатні для сканування чи фотографування), так і графічні твори, які оригінально існують в електронній (цифровій) формі. Під час оцифрування вихідне зображення зазнає не тільки відтворення в електронній формі,

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

а й певних змін, зумовлених цілями подальшого застосування оцифрованого зображення у вишиванні машинним способом. Щонайперше це стосується гама і палітри кольорів, чіткості контурів та інших аспектів зображення, які під час оцифрування адаптуються під технічні можливості вишивальної машини та наявні нитки. Таким чином, оцифрування зображення у формат, придатний до зчитування вишивальною машиною, у розумінні авторського права являє собою одночасно два акти використання вихідного твору — відтворення і переробка (адаптація).

Хоч оцифрування зображень у формат, який читається вишивальною машиною, це, переважно, технічний процес, усе ж адаптація зображення до технічних можливостей машини нерозривно пов'язана з творчим підходом до перетворення вихідного твору і здійснюється не самим комп'ютером, а людиною з використанням спеціальних програмних комплексів. У зв'язку з цим зображення, оцифровані у формат, який читається вишивальною машиною, є похідними творами, мають відповідний правовий режим, а також їх створення потребує належним чином оформленого дозволу особи, якій належить виключне право дозволяти використання вихідного твору, якщо майнові авторські права на нього ще зберігають чинність.

Правові засади відтворення із застосуванням вишивальної машини спеціально оцифрованого для цих цілей зображення такі ж самі, як і для відтворення ручною вишивкою схем для вишивання, що були розглянуті вище. Специфікою є лише та обставина, що пам'ять вишивальної машини може містити оцифровані зображення, готові до вишивання, які були закладені виробником машини — тоді умови використання таких зображень можуть додатково регулюватися контрактами та ліцензіями виробника вишивальної машини.

Дослідження правових аспектів втілення у вишивці об'єктів права інтелек-

туальної власності не буде повним без огляду механізмів патентного права та права торгових марок, які мають значення для галузі вишивання.

Створені вишиванням форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб, можуть одержати правову охорону як промислові зразки. У законодавстві України промисловий зразок визначається як результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання. Охоронним документом для промислових зразків є патент. Промислові зразки, які втілюються шляхом вишивання, активно застосовуються, у першу чергу, однак не обмежуючись цим, в індустрії одягу та моди.

Вишитими можуть бути й торгові марки, зареєстровані відповідно до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Не секрет, що вишивання знаків для товарів і послуг, а також іншої корпоративної символіки — один із найбільш поширених способів їх нанесення на одяг та інші предмети з тканини, який застосовується не тільки виробниками оригінальних речей, а й виробниками контрафактних товарів.

На завершення статті слід звернутись до ще одного інституту права на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, їх товарів і послуг — правової охорони географічних зазначень. Для продукції галузі вишивання зареєстрованих географічних зазначень в Україні поки що немає. Натомість, наприклад, в Індії зареєстровано не менше десяти географічних зазначень для вишитих товарів. Доцільно висловити глибоке переконання, що забезпечення правової охорони географічних зазначень для української продукції вишивання є перспективним і вкрай бажаним для України, і його необхідно здійснювати як на національному, так і на міжнародному рівнях. Наразі невідомо, чи ведеться в цьому

напрямі відповідна робота. Разом з тим, оновлене законодавство України про охорону географічних зазначень та Угода про асоціацію з ЄС створюють для цього сприятливе підґрунтя.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Викладене у цій статті дослідження дає підстави дійти таких висновки. У національному законодавстві України та в міжнародному праві спостерігається два напрями, за якими забезпечується реалізація правової політики щодо такої галузі ремесла і промислу як вишивання. Перший напрям — це охорона вишивання як прояву нематеріальної культурної спадщини. Він перебуває переважно у площині публічного права. Другий — царина права приватного — це правова охорона результатів інтелектуальної та творчої діяльності людини, втілених за допомогою техніки вишивання, а також за-

безпечення права на свободу вираження у творчості та мистецтві. У такій приватно-правовій охороні знаходять реалізацію принципи цивільного права, які визначають засади регулювання відносин інтелектуальної власності. Роль принципів цивільного права, а також основоположних засад права інтелектуальної власності в механізмі правового регулювання цих відносин набуває особливого значення з огляду на відчутний вплив стрімкого розвитку техніки та інформаційно-комунікаційних технологій, що застосовуються у вишиванні. Крім того, у реаліях України значні перспективи розвитку правової охорони інтелектуальної власності зберігаються в напрямі охорони географічних зазначень — у цій частині залишається відкритим поле для подальших наукових розвідок. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Syngé, Lanto. *Art of Embroidery: History of Style and Technique*. Woodbridge, England: Antique Collectors' Club. 2001. 352 p. p. 32.
2. Штефан О. О. Деякі аспекти охорони прав на твори образотворчого та ужиткового мистецтва. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 2. С. 27–31.
3. Шуба І. В. Об'єкт авторського права — ужиткове мистецтво. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/39007/1/Shuba_Obiect_avt_prava_2017.pdf (дата звернення 10.10.2019 р.)
4. Kirsty Robertson. *Embroidery Pirates and Fashion Victims: Textiles, Craft and Copyright*. *Textile: The Journal of Cloth and Culture* 8.1 (2010), pp. 86-111.
5. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини від 17.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69 (дата звернення 10.10.2019 р.)
6. Терес Н. Міжнародна охорона нематеріальної культурної спадщини: світовий та український досвід. *Етнічна історія народів Європи*. 2011. Випуск 36. С. 58–63.
7. Про затвердження Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України : наказ Міністерства культури України від 12.02.2018 р. № 105. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0105734-18> (дата звернення 10.10.2019 р.)
8. Цивільне законодавство України (основні категорії, принципи та концепти) : монографія / авт. кол.; за заг. ред. Є. О. Харитонова. Одеса : Фенікс, 2012. 344 С.
9. Коцкович Н., Мотрук Я. Кримчанка створила рекордну вишиту картину із текстом гімну України. URL : <https://www.5.ua/kultura/krymchanka-stvoryla-rekordnu-vyshytu-kartynu-iz-tekstom-himnu-ukrainy-49583.html> (дата звернення 10.10.2019 р.)

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

10. Мазаний В., Медведєва О. Книги, вишиті на полотні — шедеври рівненської майстрині. URL : <https://rvnews.rv.ua/post/view/1549539799-knigi-vishiti-na-polotni---shedevri-rivnenskoj-maystrini-foto> (дата звернення 10.10.2019 р.)
11. Тузяк Н. Євгенія Гапчинська відсудила €136 тис. за використання її картини у схемі для вишивки. URL: https://zaxid.net/yevgeniya_gapchinska_vidsudila_136_tis_za_vikoristannya_yiyi_kartini_u_shemi_dlya_vishivki_n1443397 (дата звернення 10.10.2019 р.).
1. Syngé, Lanto. *Art of Embroidery: History of Style and Technique*. Woodbridge, England: Antique Collectors Club. 2001. 352 p. p. 32.
  2. Shtefan O. O. *Deiaki aspekty okhorony prav na tvory obrazotvorchoho ta uzhytkovoho mystetstva. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2017. № 2. S. 27–31.
  3. Shuba I. V. *Obiekt avtorskoho prava — uzhytkove mystetstvo*. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/39007/1/Shuba_Obiekt_avt_prava_2017.pdf (data zvernennia 10.10.2019 r.)
  4. Kirsty Robertson. *Embroidery Pirates and Fashion Victims: Textiles, Craft and Copyright*. *Textile: The Journal of Cloth and Culture* 8.1 (2010), pp. 86-111.
  5. *Konventsiiia pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny vid 17.10.2003 r.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69 (data zvernennia 10.10.2019 r.)
  6. Teres N. *Mizhnarodna okhorona nematerialnoi kulturnoi spadshchyny: svitovyi ta ukraïnskyi dosvid. Etnichna istoriia narodiv Yevropy*. 2011. Vypusk 36. S. 58–63.
  7. *Pro zatverdzhennia Natsionalnoho pereliku elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy : nakaz Ministerstva kultury Ukrainy vid 12.02.2018 r. № 105*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0105734-18> (data zvernennia 10.10.2019 r.)
  8. *Tsyvilne zakonodavstvo Ukrainy (osnovni katehorii, pryntsypy ta kontsepty) : monohrafiia / avt. kol.; za zah. red. Ye. O. Kharytonova*. Odesa : Feniks, 2012. 344 С.
  9. Kotskovych N., Motruk Ya. *Krymchanka stvoryla rekordnu vyshytu kartynu iz tekstom himnu Ukrainy*. URL : <https://www.5.ua/kultura/krymchanka-stvoryla-rekordnu-vyshytu-kartynu-iz-tekstom-himnu-ukrainy-49583.html> (data zvernennia 10.10.2019 r.)
  10. Mazanyi V., Medvedieva O. *Knyhy, vyshyti na polotni — shedevry rivnenskoj maistryni*. URL : <https://rvnews.rv.ua/post/view/1549539799-knigi-vishiti-na-polotni---shedevry-rivnenskoj-maistryni-foto> (data zvernennia 10.10.2019 r.)
  11. Tuziak N. *Yevheniia Gapchynska vidsudyla €136 tys. za vykorystannia yii kartyny u skhemi dlia vyshyvky*. URL: https://zaxid.net/yevgeniya_gapchinska_vidsudila_136_tis_za_vikoristannya_yiyi_kartini_u_shemi_dlya_vishivki_n1443397 (data zvernennia 10.10.2019 r.)

Надійшла до редакції 09.09.2019 року

Ю. Носік. Вышивание: культурное наследие и интеллектуальная собственность. Стаття посвящена изучению правового режима объектов права интеллектуальной собственности, созданных путем вышивания, а также освещению основных правовых проблем, возникающих в практике этого ремесла в условиях развития компьютерной техники и информационных технологий, а также изучению принципов гражданского права, на которых основывается регулирование отношения в заданной сфере.

Ключевые слова. Вышивание, нематериальное культурное наследие, производное произведение, принципы гражданского права, основные принципы права интеллектуальной собственности

Nosik Y. Embroidery: Cultural Heritage And Intellectual Property. The article is focused on studying the legal regime of the objects of intellectual property law created by embroidery, overviewing the main legal issues arising in the practice of the craft under the conditions of developing computer tech and information technologies, and on researching the principles of civil law, which constitute the foundations of regulation of the relations in the field.

Embroidery is one of the crafts, which displays and expresses the intangible cultural heritage, which is organically connected to the material cultural and natural heritage of the Ukrainian people.

When applying the embroidery technique to create the visual images a person displays the freedom of creativity, which constitutes one of the most important principles of the intellectual property law and, at the same time, is one the human rights, guaranteed by the Constitution of Ukraine.

From the standpoints of the legal protection of the results of the intellectual activities, one can affirm, that the objects, created with the embroidery, can receive protection in intellectual property law by the means of copyright, trademarks, industrial designs and geographical indications. As the result, the regulation of social relations, connected to such objects, is being based on the specific principles of the intellectual property law.

The author comes to the conclusion that in the national legislation of Ukraine and in international law there can be observed two directions of realization of the legal policies in regards to such a craft and industry as the embroidery. The first direction is protecting embroidery as the manifestation of the intangible cultural heritage. It mainly rests in the realm of public law. The second direction, which is clearly the domain of private law, is the legal protection of the results of the intellectual and creative human activities, which are being materialized with the techniques of embroidery and securing the right to freedom of expression by the means of art.

In addition, in the realities of Ukraine, significant prospects for the development of legal protection of intellectual property remain in the direction of protection of geographical indications — in this part, the field for further scientific research remains open.

Protection of the geographical indications of the products of the embroidery craft is a prospective direction of the evolution of the system of intellectual property in the field, particularly in the view of the renovated national legislation on GIs.

Keywords: Embroidery, intangible cultural heritage, derivative work, principles of civil law, basic foundations of intellectual property law